

нувачений, свідок, потерпілий тощо), зокрема з використання таких спеціальних методик, як «Зелена кімната»;

- вирішення проблемних питань, що виникають під час судового розгляду у провадженнях за участю дітей, які є свідками або потерпілими, зокрема в частині визначення їх правового статусу.

Підсумовуючи, можна зазначити, що кожен член суспільства має права, не зважаючи на свій вік, саме дитина є більш вразливою до насильства, та потребує в захисті. Тому, в Україні захист прав дитини є одним із найважливіших пріоритетів держави.

Джерела:

1. Захист прав дитини в Україні: Безоплатна правова допомога : веб-сайт. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/>
2. Захист прав та інтересів дітей – це євроінтеграції: Євроінтеграційний портал: веб-сайт. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/>
3. Захист прав та інтересів дітей – це євроінтеграції: Міністерство юстиції : веб-сайт. URL: <https://minjust.gov.ua/>
4. Марчук В. П. Словничок юридичних термінів : навчальний посібник. Київ : МАУП, 2003. 128 с.

*Науковий керівник – викладач психолого-педагогічних дисциплін
Комунального закладу «Одеський педагогічний фаховий коледж»
Галушкіна С. І.*

***Неродик Ірина Анатоліївна,
Серек-Басан Анастасія Анатоліївна***

*здобувачі вищої освіти соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЩОДО ПИТАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Конституція України проголошує, що всі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах (ст. 21) [1].

На сьогоднішній день система соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні у сучасних умовах постійно потребує до себе уваги як держави, так і всього суспільства.

Слід констатувати той факт, що вирішення проблеми забезпечення прав осіб з інвалідністю, як однієї з найвразливіших верств населення на сьогоднішній день є доволі актуальними в Україні, як на науковому, так і на практичному рівні. Існує досить багато наукових досліджень з питань соціального захисту осіб з інвалідністю. У юридичній літературі дослідженням зазначених питань займалися різні вчені, серед них слід виділити Н. Болотіну, І. Сироту, М. Кравченко, Б. Капанадзе, С. Прилипо, В. Мельника, О. Трюхан, О. Ярошенко та ін.

У літературі робиться акцент на тому, що незважаючи на те, що відбуваються зміни в міжнародному регулюванні правового становища осіб з інвалідністю, проблема захисту прав цієї соціально вразливої групи населення не перестає бути актуальною, тому, що міжнародно-правові та національні аспекти захисту прав осіб з інвалідністю, у тому числі правове становище осіб з інвалідністю у суспільстві, потребують переосмислення й переоцінки у зв'язку з глобальними змінами, що відбуваються сьогодні у світі [2].

Доцільно звернути увагу на те, що прийнято низку важливих міжнародних нормативно-правових актів з питань захисту прав осіб з інвалідністю. Слід віддати належне національному законодавству, яке має достатньо вагоме нормативно-правове підґрунтя у цій сфері. Базовими нормативними актами є Конституція України, Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» від 6 жовтня 2005 року, Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21 березня 1991 року, Закон України «Про соціальні послуги» від 17 січня 2019 року, Закон України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» від 16 листопада 2000 р. та інші нормативно-правові акти, що регулюють правовідносини у зазначеній сфері. Окрім цього, питання соціального захисту осіб з інвалідністю врегульовано низкою підзаконних нормативно-правових актів України, зокрема, це Положення про питання медико-соціальної експертизи і Положення про індивідуальну програму реабілітації та адаптації особи з інвалідністю, затверджені постановою Кабінету Міністрів України

від 3 грудня 2009 року №1317; Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 5 вересня 2011 року №561 «Про затвердження Інструкції про встановлення груп інвалідності» та низка інших нормативно-правових актів.

Відповідно до ст.2 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» від 21 березня 1991 року, особою з інвалідністю є особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити їй соціальний захист. Відповідним законом також передбачено, що дискримінація за ознакою інвалідності забороняється законом [3].

На думку Капанадзе Б.М., соціальний захист осіб з інвалідністю – це система гарантованих державою соціальних, економічних та правових заходів, які спрямовані на створення особам з інвалідністю рівних можливостей участі у житті суспільства в порівнянні з іншими громадянами [4].

У свою чергу Мельник В. стверджує, що у широкому значенні поняття «соціальний захист осіб з інвалідністю» – це складова належного функціонування суспільства і держави. Окрім цього, у науковій публікації, яка присвячена соціальному захисту осіб з інвалідністю, вчений називає основні ознаки соціального захисту осіб з інвалідністю [5].

Соціальний захист осіб з інвалідністю полягає у пенсійному забезпеченні, нарахуванні компенсаційних та державних допомог, отриманні пільг та відповідних соціальних послуг, санаторно-курортному лікуванні, у тому числі встановлення опіки (піклування) або стороннього догляду, наданні реабілітаційних заходів, забезпеченні технічними та іншими засобами реабілітації, автотранспортом.

Слід погодитись з думкою вчених, що сучасна система соціального захисту осіб з інвалідністю охоплює не лише державну соціальну допомогу та пенсійне забезпечення, систему пільг і компенсаційних та соціально-побутове обслуговування, але й включає охорону здоров'я, освіту та зайнятість осіб

з інвалідністю, а також соціальну і професійну реабілітацію та соціальну інтеграцію в суспільство. Тобто соціальний захист осіб з інвалідністю включає не лише матеріальні питання, а й весь спектр проблем потреб людського життя [6].

У літературі робиться акцент на тому, що головним суб'єктом соціального захисту осіб з інвалідністю залишається держава. Діяльність держави полягає в розробці заходів, створенні відповідних інститутів, застосуванні механізмів, призначених забезпечувати життєві та соціальні потреби осіб з інвалідністю, реалізовувати громадянські права та свободи, створювати рівні можливості для їх інтеграції в суспільство, сприятливі умови для забезпечення соціальної, медичної, трудової реабілітації осіб з інвалідністю. Слід погодитись з думкою М.В. Кравченко, що органи державної влади та місцевого самоврядування зобов'язані створювати нормативно-правову базу відповідно до міжнародного законодавства, а також відповідні інституції, сприяти розвитку громадських організацій у цій сфері, забезпечити у належному обсязі матеріально-фінансову складову соціального захисту осіб з інвалідністю, розширювати та вдосконалювати перелік соціальних послуг, активно сприяти професійній реабілітації осіб з інвалідністю [7].

Зазначимо, що з метою реалізації творчих і виробничих здібностей осіб з інвалідністю та з урахуванням індивідуальних програм реабілітації особам з інвалідністю забезпечується право працювати на підприємствах, установах, організаціях, а також займатися підприємницькою та іншою трудовою діяльністю, яка не заборонена законом. Відмова в укладенні трудового договору або просуванні по службі, звільненні за ініціативи власника підприємства, установи, організації, переведення особи з інвалідністю на іншу роботу без їх згоди з мотивів інвалідності не допускається, за винятком випадків, коли за висновком медико-соціальної експертизи стан їх здоров'я перешкоджає виконанню професійних обов'язків, загрожує здоров'ю і безпеці праці інших осіб, або продовження трудової діяльності чи зміна її характеру та обсягу загрожує погіршенню здоров'я осіб з інвалідністю.

Слід наголосити на тому, що деяким роботодавцям виконати норматив працевлаштування осіб з інвалідністю досить складно. Причиною є те, що проблематично знайти таких осіб, щоб працювали «як здорові» та ще й норматив мали виконувати. Хоча іноді роботодавців необґрунтовано звинувачують за незайняті робочі місця, що підтверджує судова практика. Так, позивач, не погодившись із рішенням суду, подав апеляційну скаргу, в якій, просить суд скасувати рішення Харківського окружного адміністративного суду від 06.08.2020 року у справі №520/6168/2020 та прийняти постанову, якою задовольнити позов, зокрема стягнути адміністративно-господарські санкції за незайняті робочі місця, призначені для працевлаштування осіб з інвалідністю у сумі 3085542,56 грн. Позивач вважає, що на підприємство покладається обов'язок по створенню та самостійному працевлаштуванню осіб з інвалідністю, а відповідач не виконав норматив, встановлений законодавством, тому відповідач не може бути звільнений від обов'язку по сплаті адміністративно-господарських санкцій [8].

Деякі вчені, які працюють над цією проблемою у дослідженні акцентують увагу, що чинний механізм працевлаштування осіб з інвалідністю недосконалий. Вчені пропонують, що для того, щоб система квотування запрацювала, держава має розділити з роботодавцем економічні ризики щодо такого працевлаштування (фіансувати додаткові заходи з організації праці особи з урахуванням її індивідуальних функціональних можливостей, обумовлених інвалідністю, надавати основне і додаткове обладнання, технічне обладнання за лізингом і т. п.) [2]. Зазначена наукова позиція, на нашу думку, заслуговує на підтримку.

Варто звернути увагу й на проблему забезпечення осіб з інвалідністю автомобільним транспортом. Зазначимо, що законодавство України передбачає для осіб з інвалідністю певний перелік пільг, серед яких особливе місце займає забезпечення легковими автомобілями. Базовими нормативно-правовими актами є Порядок виплати та розміри грошових компенсацій на бензин, ремонт і технічне обслуговування автомобілів та на транспортне обслуговування»

від 14.02.2007 року № 228 затверджений Постановою Кабінетом Міністрів України, постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку забезпечення осіб з інвалідністю автомобілями» від 19 липня 2006 року № 999 та ін. Позитивним моментом є, що 14 квітня 2021 року на засіданні Кабінету Міністрів України прийнято постанову «Про внесення змін до Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані технічні та інші засоби реабілітації, переліків таких засобів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2012 № 321 (із змінами). Вважаємо, що для вирішення проблеми забезпечення осіб з інвалідністю автомобільним транспортом, варто поширити по всій Україні муніципальні програми з надання безкоштовних транспортних послуг особам з інвалідністю, які можуть замовити спецавтомобіль для відвідання поліклініки чи іншої структури.

Зазначимо, що особи з інвалідністю – це люди, які, як ніхто, потребують підтримки держави та оточуючих. Варто зауважити, що наразі спеціальні можливості для забезпечення і захисту прав осіб з інвалідністю на національному рівні тільки починають формуватись. Говорячи про захист прав осіб з інвалідністю, потрібно назвати й недержавні організації міжнародного та національного рівня, які працюють в інтересах людей з інвалідністю. Слід констатувати той факт, що в деяких випадках, до них простіше звернутись, аніж до органів влади, і вони можуть бути союзниками у вирішенні проблем, пов'язаних із дотриманням прав осіб з інвалідністю.

Можна дійти висновку, що існує ряд причин, серед яких і неякісна робота державних органів і, насамперед, неготовність самого суспільства визнати рівність прав осіб з інвалідністю з правами усіх інших людей. Зазначимо, що держава не тільки взяла на себе обов'язок щодо підтримки таких громадян, але й створює всі умови для того, щоб особи з інвалідністю почувалися на одному рівні з іншими громадянами. Позитивним моментом є те, що сьогодні прийняті нормативно-правові акти,

які стосуються соціального захисту осіб з інвалідністю, покращення їхнього доступу до медицини, освіти, праці, до об'єктів фізичного оточення, зокрема 10 квітня 2019 року Уряд прийняв постанову Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» № 310, якою врегулював механізм фінансування заходів сприяння зайнятості осіб з інвалідністю за рахунок коштів Фонду соціального захисту людей з інвалідністю. Ще одним нормативно-правовим актом, що стосується соціального захисту людей з інвалідністю, покращення їхнього доступу до медицини, освіти, праці, до об'єктів фізичного оточення, став Указ Президента України «Про підвищення ефективності заходів у сфері прав осіб з інвалідністю» від 03.12.2019 року № 875/2019. Безперечно, неможливо не звернути увагу на те, що нещодавно був прийнятий Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» від 03.12.2020 року. Слід констатувати той факт, що глава держави підписав Закон України «Про внесення змін до деяких Законів України щодо підвищення соціальних гарантій для осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю» № 1664-IX, який Верховна Рада ухвалила 15 липня поточного року. Цей документ посилює соціальний захист осіб з інвалідністю.

Джерела:

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст.141 (дата звернення: 07.12.2021р.).
2. Трюхан О.А., Занько О.В. Юридичний механізм захисту трудових прав осіб з інвалідністю. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog>
3. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 21 березня 1991 року № 875-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 21. Ст. 252.
4. Капанадзе Б.П. Актуальні проблеми соціального захисту інвалідів в Україні. URL: http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2015/4_2015/part_3/21.pdf
5. Мельник В.П. Поняття ознаки соціального захисту осіб з інвалідністю. URL: <https://lj.oa.edu.ua/articles/2015/n2/15mvptpa.pdf>
6. Соціальний захист населення України : навч. посіб. авт. кол.: І.Ф. Гнибіденко, М.В. Кравченко, О.М. Коваль, О.Ф. Новікова та ін.;

за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. К. : Вид-во НАДУ; Вид-во «Фенікс», 2010. 212 с.

7. Кравченко М.В. Актуальні проблеми соціального захисту інвалідів в Україні. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10kmvziu.pdf>

8. Судова практика. Категорія справи №520/6168/2020. Єдиний державний реєстр судових рішень URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/92690626>

Науковий керівник – к.ю.н., доцент, доцент кафедри трудового права та права соціального забезпечення Національного університету «Одеська юридична академія» Трюхан О. А.

Пилипишина Ірина Ігорівна

аспірантка юридичного факультету

Донецького національного університету імені Василя Стуса

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ДИТИНИ НА БЕЗПЕКУ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Захист прав дитини є одним із пріоритетів у діяльності будь-якої держави. Це зумовлено тим, що діти завжди потребують особливого захисту і ще більше – в умовах збройного конфлікту.

Питання захисту дітей у період збройного конфлікту є особливо актуальним для України, оскільки у 2014 році держава вперше зіткнулася з реальною проблемою захисту прав дітей у збройному конфлікті на сході країни і виявилася до неї неготовою.

Законом України «Про охорону дитинства» охорону дитинства в Україні визначено як стратегічний загальнонаціональний пріоритет, що має важливе значення для забезпечення національної безпеки України, ефективності внутрішньої політики держави [1].

Через піддатливість до різних маніпуляцій та зловживань із боку дорослих важливе значення має право дитини на захист від втягнення у військові дії і збройні конфлікти [2].